

STX

STUDENTEREKSAMEN

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

SAMFUNDSFAG A

2. del

Udleveres efter 40 minutter

Fredag den 31. maj 2024
Kl. 9.00-15.00

Konsekvenser

Opgavernes spørgsmål *med* bilag.

Dette opgavesæt består af en fællesdel og tre delopgaver.
Fællesdelens to spørgsmål (1a og 1b) skal **begge** besvares.
Af de tre delopgaver (A, B og C) skal du vælge **én** til besvarelse.

Ved bedømmelsen af besvarelsen vejer alle 3 spørgsmål (spørgsmål 1, 2 og 3) lige meget.
Det betyder, at fællesdelen (samlet) vejer cirka 1/3 og delopgaven cirka 2/3.

NB.

Dette opgavesæt er udarbejdet før den 1. januar 2024. Hvis du mener, at udviklingen siden da påvirker problemstillingerne, kan du inddrage viden om aktuelle forhold i din besvarelse. Materialet i bilagene kan af prøvehensyn være redigeret i forhold til originalmaterialet.

Fællesdel

Besvarelsene af opgaverne 1a og 1b må samlet maksimalt fylde 700 ord.

- 1a. Hvad kan der af tabel 1 udledes om ændringer i vælgernes tilslutning til partierne fra folketingsvalget den 1. november 2022 til meningsmålingen fra december 2023? Besvarelsen skal understøttes af beregninger af et 95%-konfidensinterval for Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne, og du skal anvende viden om vælgeradfærd.

Tabel 1. Partiernes stemmeandel. Folketingsvalget 2022 og meningsmåling december 2023. Procent.

Parti	Folketingsvalget	Meningsmåling
Socialdemokratiet	27,5	19,6
Radikale Venstre	3,8	4,7
Det Konservative Folkeparti	5,5	5,2
Nye Borgerlige	3,7	2,5
Socialistisk Folkeparti	8,3	13,5
Liberal Alliance	7,9	12,1
Moderaterne	9,3	6,1
Dansk Folkeparti	2,6	4,5
Venstre	13,3	8,1
Danmarksdemokraterne	8,1	11,3
Enhedslisten	5,1	8,9
Alternativet	3,3	2,5

Note: Målingen er foretaget af Epinion på baggrund af 1.652 gennemførte interviews med repræsentativt udvalgte danskere på 18 år og derover i perioden fra 6. december til 13. december 2023. Kolonnerne summerer ikke til 100, fordi det kun er de partier, der blev valgt ind i Folketinget, som er medtaget.

Kilde: Danmarks Statistik. 2022. Epinion for DR. 2023.

- 1b. Opstil tre hypoteser, som kan forklare de sammenhænge mellem partivalg og holdning til Vestens sanktioner mod Rusland, der kommer til udtryk i tabel 2.
Hver hypotese skal understøttes af en faglig begrundelse.

Tabel 2. Partivalg og støtte til Vestens sanktioner mod Rusland som konsekvens af Ruslands krig mod Ukraine. 2022. Procent.

	Helt eller delvist enig	Hverken enig eller uenig	Helt eller delvist uenig	Total
Socialdemokratiet	82,8	11,5	5,7	100
Radikale Venstre	86,8	10,6	2,6	100
Det Konservative Folkeparti	77,6	14,2	8,2	100
Nye Borgerlige	58,4	21,4	20,2	100
Socialistisk Folkeparti	85,3	9,6	5,1	100
Liberal Alliance	68,2	14,5	17,3	100
Moderaterne	86,7	9,1	4,2	100
Dansk Folkeparti	66,7	16,0	17,3	100
Venstre	82,4	15,2	2,4	100
Danmarksdemokraterne	78,3	11,1	10,6	100
Enhedslisten	80,6	11,6	7,8	100
Alternativet	84,4	4,5	11,1	100
I alt	79,2	12,5	8,3	100

Note: 1.690 repræsentativt udvalgte respondenter har taget stilling til udsagnet: ”Vi bør fortsætte med de hårdest mulige sanktioner over for Rusland, også selvom det fører til højere priser på benzin.”

Kilde: Surveybanken. Valgundersøgelsen 2022.

Delopgave A: Vesten og krigen i Ukraine

2. Undersøg, i hvor høj grad påstandene om effekten af Vestens økonomiske sanktioner mod Rusland i bilag A1 kan understøttes af materialet i bilag A2 (figur 1, figur 2, tabel 1, figur 3 og tabel 2).
Undersøgelsen skal understøttes af relevante beregninger, og du skal anvende viden om økonomiske mål.
3. Diskutér muligheder og begrænsninger ved Vestens militære støtte til Ukraine i forhold til at sikre en løsning på konflikten med Rusland.
Diskussionen skal tage udgangspunkt i bilag A3, og du skal anvende teorier om international politik.

BILAG A1

Sergej Gurijev: ”Sanktionerne mod Rusland virker, men der skal mere til”.

Berlingske. 28.8.2023. Uddrag.

Sergej Gurijev er russisk økonom og professor i økonomi på universitetet Sciences Po i Paris.

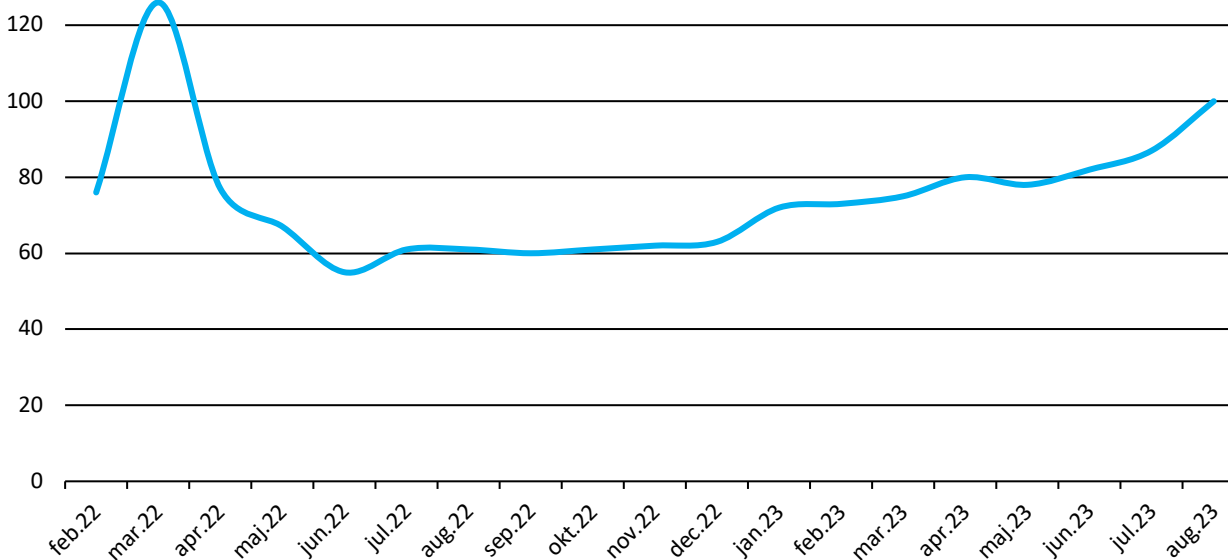
Få dage efter, at den russiske præsident, Vladimir Putin, invaderede Ukraine, lagde Vesten ekstraordinære sanktioner på den russiske økonomi.¹ Den russiske valuta, rublen, styrtdykkede og satte bundrekord i ugerne efter invasionen. Men efter, at den russiske centralbank indførte valuta- og kapitalrestriktioner, kom rublen sig over for dollaren – en bedring, som de russiske magthavere i Kreml ivrigt pralede med. Derfor har det gjort Kreml nervøs, at kursen på det seneste er faldet igen. I perioden efter, at sanktionerne blev indført den 23. februar 2022, faldt Ruslands import af forbrugsvarer og mellemprodukter til industrien, hvilket begrænsede Ruslands produktionskapacitet. Denne udvikling er blevet forstærket af, at mange vestlige virksomheder har trukket deres investeringer ud af Rusland. Dog steg eksportindtægterne fra olie, hvilket gjorde det muligt for Putin at øge overskuddet på betalingsbalancen i første og andet kvartal af 2022. Den fest er nu forbi: I første halvår af 2023 blev Ruslands olie- og gasindtægter nærmest halveret. Det har medført, at Ruslands overskud på betalingsbalancen er styrtdykket.² Forudsigeligt nok har det markante fald i eksportindtægterne fra olie og gas udløst en hastig forværring af Ruslands statsfinanser. Det så i en periode ikke ud til at bekymre de russiske ledere, og krigen i Ukraine er stadig Kremls højeste prioritet. Ud over at finansiere krigen, håbede den russiske regering at give økonomien et skub ved at holde gang i det offentlige forbrug. Men væksten er fortsat lav, netop fordi handelssanktionerne har undermineret Ruslands produktionsevne. Sanktionerne virker helt klart. Men Putins fortsatte evne til at finansiere krigen i Ukraine viser, at der må gøres mere for at stramme håndhævelsen af handelsrestriktionerne.

¹ Sanktionerne indebærer indfrysning af økonomiske aktiver for mere end 300 mia. euro i vestlige lande for en række russiske rigmænd, virksomheder og den russiske centralbank. Derudover er der bl.a. restriktioner på handel med værdipapirer og forbud mod eksport af teknologi, der kan anvendes militært og i olieproduktionen. Lægemidler, fødevarer og landbrugsprodukter kan fortsat handles. I foråret 2023 omfatter sanktionerne 49% af eksporten og 58% af importen mellem EU og Rusland i forhold til før sanktionerne blev indført.

² I december 2022 indførte EU, Australien og G7-landene et prisloft på import af russisk olie på 60 dollar pr. tønde råolie, så Rusland fortsat kan eksportere olie, men med en lavere fortjeneste end tidligere.

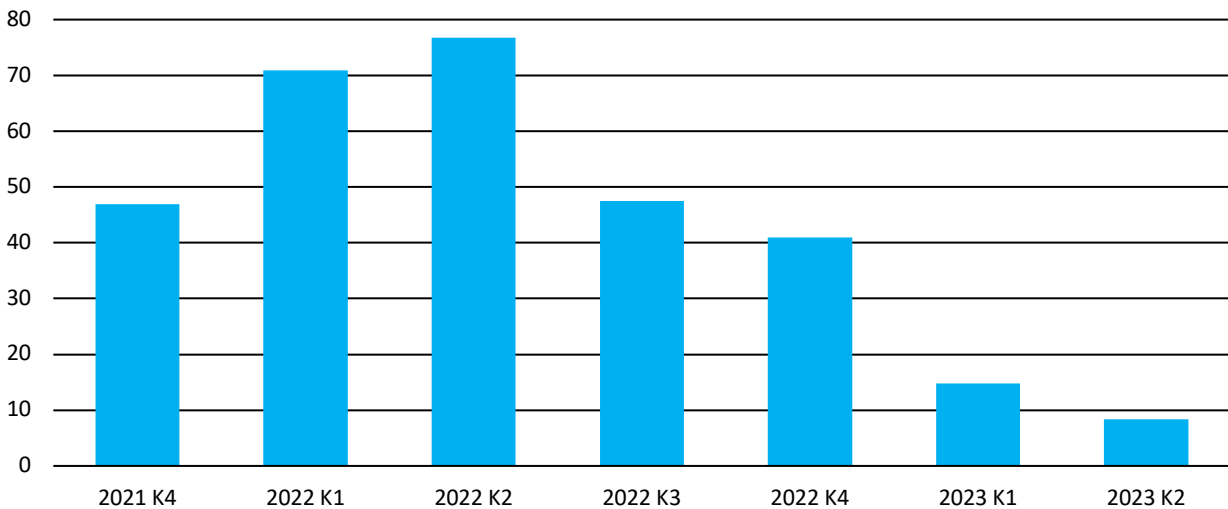
BILAG A2

Figur 1. Rublens kurs over for dollaren. Februar 2022-august 2023. Antal rubler pr. dollar.

Kilde: Tradingeconomics.com. 2023.

Figur 2. Ruslands betalingsbalance. 2021-2023. Kvartalsvis (K). Mia. Dollars.

Kilde: Ruslands Centralbank. 2023.

Tabel 1. Ruslands økonomiske vækst, offentlige budget og statsgæld. 2021-2024. Procent.

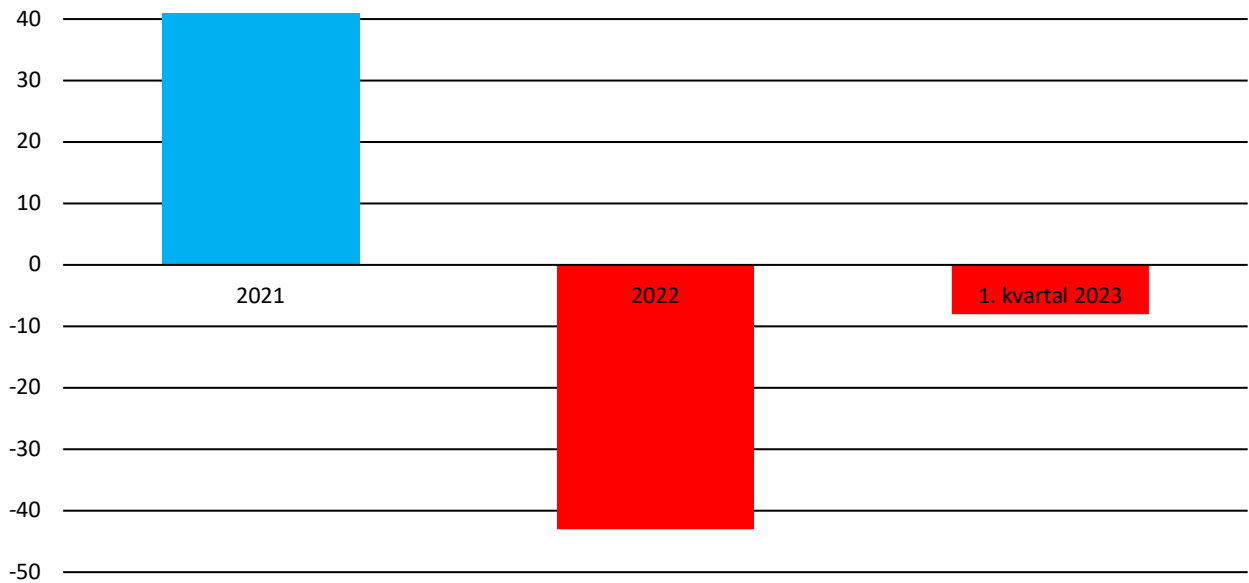
	2021	2022	2023	2024
Realvækst i BNP (procentvis ændring ift. foregående år)	5,6	-2,0	0,7	1,3
Offentligt budget i pct. af BNP	0,8	-2,2	-6,2	-2,8
Statsgæld i pct. af BNP	16,5	19,7	24,6	25,4

Note: Tallene for 2023 og 2024 er estimater.

Kilde: Den Internationale Valutafond (IMF). 2023.

BILAG A2 (fortsat)

Figur 3. Direkte udenlandske investeringer (FDI) i Rusland. 2021-2023. Mia. Dollars.

Note: Direkte udenlandske investeringer (FDI) henviser til investeringer i produktion, som udenlandske virksomheder foretager i Rusland. Investeringerne er her opgjort som nettoinvesteringer i Rusland, hvor et positivt tal betyder, at udenlandske virksomheder investerer mere i Rusland, end russiske virksomheder investerer i udlandet, og et negativt tal betyder, at udenlandske virksomheder investerer mindre i Rusland, end russiske virksomheder investerer i udlandet.
Kilde: World Bank. 2023.

Tabel 2. Ruslands samhandel med udvalgte lande. 2021-2023. Kvartalsvis (K). Mia. dollars.

	2021 K4	2022 K1	2022 K2	2022 K3	2022 K4	2023 K1	2023 K2
Ruslands eksport							
EU	60,2	53,7	47,0	41,3	35,5	27,7	23,3
USA	4,3	4,0	3,5	3,1	2,7	2,1	1,6
Kina	19,9	16,5	14,5	12,8	10,9	8,5	7,1
Indien	3,5	3,0	2,6	2,3	2,0	1,5	1,3
Tyrkiet	8,1	8,6	7,5	6,6	5,7	4,4	3,7
Øvrige	55,5	53,5	46,9	41,1	35,4	27,6	23,5
Total	151,5	139,3	122,0	107,2	92,2	71,8	60,5
Ruslands import							
EU	25,0	19,9	11,6	13,8	16,7	-	-
USA	4,5	4,0	2,3	2,8	3,3	-	-
Kina	22,1	18,5	10,8	12,9	15,2	-	-
Indien	1,3	0,9	0,5	0,7	0,8	-	-
Tyrkiet	1,8	1,4	0,8	1,0	1,2	-	-
Øvrige	27,2	21,6	12,7	14,9	17,7	-	-
Total	81,9	66,3	38,7	46,1	54,9	-	-

Note: Data for Ruslands import i 1. og 2. kvartal 2023 var ikke tilgængelig ved tidspunktet for opgavens udarbejdelse.
Kilde: Den Internationale Valutafond (IMF). 2023.

BILAG A3

Troels Heeger: "Amerikansk professor: Vesten har opfundet et 'eventyr' for at give Putin skylden for krigen".

Berlingske. 25.2.2023. Uddrag.

John J. Mearsheimer er professor i international politik ved University of Chicago.

Krigen i Ukraine får John J. Mearsheimer til at se kulsort på Europas fremtid. »Du skal slet ikke undervurdere, hvor store problemer Europa står overfor i de kommende årtier,« siger han. For hvad enten Rusland vinder krigen eller ej, vil europæerne betale en dyr pris. »Spørgsmålet, du skal stille dig selv, er: Hvor fører Vestens støtte til Ukraine hen? Og hvor det hele fører hen er, at Ukraine vil blive ødelagt. Og det er ved at blive ødelagt,« vurderer Mearsheimer.

Netop derfor har vi vel en moralsk forpligtelse til at levere våben og støtte?

»Din antagelse er, at vi kan give dem nok våben til at forsvare sig selv og derefter genvinde deres tabte territorium. Det tror jeg ikke er muligt. Men lad os antage, at jeg tager fejl, og vi sender masser af pansrede køretøjer til Ukraine, og Ukraine begynder at marchere mod den russiske grænse. Hvad tror du, der kommer til at ske så? Hvis russerne taber i Ukraine, er der stor sandsynlighed for en atomkrig i Europa,« siger Mearsheimer.

Er du villig til at lade Rusland spise store dele af Ukraine for at undgå et nukleart scenario?

»Lad mig stille dig et spørgsmål. Hvis du har et valg mellem, at 15 atomvåben bliver kastet over Danmark eller at tillade Rusland at erobre hele Ukraine op til Dnepr-floden, hvad vil du så vælge? Når du begynder at tale om at besejre russerne i Ukraine, ødelægge deres økonomi, slå dem ud af stormagternes rækker og indlede et regimeskifte, beder du om alvorlige problemer,« slutter Mearsheimer.

Delopgave B: Flertalsregering

2. Sammenlign de syn på SVM-regeringens brug af sit politiske flertal og konsekvenserne heraf for den demokratiske proces, som kommer til udtryk i bilag B1, B2 og B3.
Du skal anvende viden om demokratiopfattelser.
3. Diskutér fordele og ulemper for Socialdemokratiet ved at danne en regering hen over midten efter folketingsvalget i 2022.
Diskussionen skal tage udgangspunkt i videoklipet i bilag B4, og du skal anvende viden om partiadfærd.

BILAG B1

Henrik Jensen: ”Det er bydende nødvendigt med nye reformer, der kan rette op på de dårlige”.

Jyllands-Posten. 7.3.2023. Uddrag.

Henrik Jensen er historiker og debattør.

I forhold til al palaveren om en folkeafstemning om store bededags afskaffelse¹ må man prise sig lykkelig for, at nogle af oppositionspartierne i sidste øjeblik fik et anfald af realitetssans og afstod. Man forstår, at et par af de mest yderligt liggende partier ville have sat pris på den medieplatform, der ville blive dem tilbudt i forbindelse med en sådan folkeafstemning, men at smide op imod 100 mio. kr. ud ad vinduet på sådan en politisk detalje ville ikke have fremmet meget andet end netop den fordummende palaver.

Der er i forbindelse med sagen blevet talt en del om ”flertalsdiktatur”. Men hele meningen med en flertalsregering er at skabe ro ved at afskære visse andre partier fra indflydelse. I dette tilfælde yderfløjene til begge sider. Det lå meget tydeligt bag dannelsen af den aktuelle flertalsregering, og det er da smadderdemokratisk. Selv om flertalsregeringer burde være normen i et repræsentativt demokrati, har de ikke været på tapetet de seneste årtier, hvor regeringer hverken har haft et flertal eller strakt sig bredere hen over midten. Den nuværende situation gør magtudøvelse til en ny øvelse. Vi er kommet lidt ud af vanen med flertalsregeringer, men nu er der knapt fire år, hvor vi kan komme ind i vanen, med forholdsvis ro på lovgivningen, selv om det givetvis ikke vil være de politiske kommentatorers kop te. Men hvem ved? Måske kommer der noget godt ud af det?

I et demokrati må man respektere flertallets ret til at regere. Det er et spørgsmål om loyalitet over for den vælgerbefolkning, der har valgt sådan, over for demokratiet simpelthen. Det repræsentative, altså, ikke et populistisk folkeafstemningsdemokrati. Naturligvis vil det være i regeringens egeninteresse at samarbejde med de oppositionspartier, som det giver mening at samarbejde med; det vil sige alle, minus de partier, der var så vilde efter at lave rav i den med en folkeafstemning.

Derfor er der heller ikke noget mærkeligt i, at regeringen har spillet ud med et tilbud om samarbejde til de nærmere liggende – De Radikale, De Konservative, SF, LA – om end muligheden for at imødekomme disse partier måske ikke er så stor, når regeringspartierne har brugt så lang tid på at forhandle regeringsgrundlag. Hvad skal flertallet så bruges til? Reforme, givetvis.

Langt de fleste reformer på det strukturelle, det sociale, det uddannelsesmæssige og det sundhedsmæssige område over de seneste mere end 20 år er slået fejl. Nogle endda meget fejl. Tag for eksempel sundhedsområdet, hvor der stadig ikke er et brugbart samarbejde mellem hospitaler, kommuner og praktiserende læger.

Men det betyder vel netop, at det er bydende nødvendigt med reformer, der (i bedste fald) kan rette op på de gamle, hvoraf en ikke uvæsentlig andel slog fejl, fordi de blev for politisk brede, fordi alle medvirkende partier skulle have deres ”værdier” med.

¹ SVM-regeringen meddelte ved sin tiltræden i december 2022, at den ønskede at afskaffe store bededag som en helligdag for at øge både arbejdsudbuddet og skatteindtægterne. Afskaffelsen mødte modstand fra blandt andet fagbevægelsen, men den 28. februar 2023 vedtog et flertal i folketinget bestående af de tre regeringspartier og Det Radikale Venstre at afskaffe helligdagen fra og med 2024.

BILAG B2

Rune Lykkeberg: "En folkeafstemning er en god idé".

Information. 21.1.2023. Uddrag.

Rune Lykkeberg er chefredaktør på avisen Information.

Mette Frederiksens første regering mistede magten, fordi den ikke respekterede grænserne for sin magt. Det var anledningen til det folketingsvalg i efteråret, som førte til dannelsen af hendes anden regering. Venstre og Moderaterne var i valgkampen særdeles kritiske over for statsministerens magtfuldkommenhed. Det ligner derfor en problemerkendelse, når den nye regering i sit grundlag har skrevet eksplicit om »principper for regeringsførelse«. Danmarks styrke udspringer fra »en oplyst og engageret befolkning«, anfører regeringspartierne, og »arbejdet i regering og centraladministration« skal ske »på en måde, som befolkningen kan have tillid til«. De lover at »respekttere gældende forlig«, styrke »Folketingets kontrol med regeringen« og fokusere på, »at den vejledende høringsfrist på fire uger som klar hovedregel overholdes«.

Men med forslaget om at afskaffe en helligdag for »at finansiere de øgede udgifter til forsvaret i de kommende år« har regeringen misbrugt krigen mod Putin, som er en skæbne definerende indsats for Europa, til at gennemtvunge en udvidelse af udbuddet af arbejdskraft. Den har brudt sine egne løfter om regeringsførelse og demonstrativt tilsidesat de normer, som begrænser dens magtudøvelse. Forslaget om at afskaffe store bededag blev hverken fremsat under valgkampen eller forberedt gennem offentlig diskussion. Alligevel insisterer regeringen på at gennemtvunge det med en høringsfrist på kun én uge. Den har ved at fratage lønmodtagerne en etableret rettighed brudt ind på et overenskomstområde, og med kravet om accept af afskaffelse af helligdag som betingelse for at være med til at forme fremtidens forsvar udfordrer den hele forligskulturen.

Regeringen udbreder et billede af sig selv som de voksne, der træffer svære beslutninger og finder finansiering, mens resten af Folketinget, fagbevægelsen, folkekirken og de andre, som protesterer, fremstilles som børn i en hoppeborg, der står med en slikkepind i den ene hånd og nu råber på en ispind til den anden. Men da oppositionen kom med et alternativt bud på finansiering, skiftede regeringen begrundelse og hævder nu, at det ikke kun handler om penge til forsvaret, men også om alt muligt andet.

Et presserende spørgsmål bliver, hvordan man kvalificerer flertalsregeringens magtudøvelse. Det leverer grundloven fra 1953 et bud på: »Når et lovforslag er vedtaget af Folketinget, kan en tredjedel af Folketingets medlemmer« ifølge paragraf 42 »begære folkeafstemning om lovforslaget«. Den paragraf er ifølge historikeren Jes Fabricius indført for at sikre mindretallet et veto, hvis et flertal bruger deres mandat »som et fripas til at gøre, hvad der passer dem«. Det hypotetiske scenarie minder om den aktuelle situation, hvorfor forslaget om en folkeafstemning nu er blevet fremsat af Nye Borgerlige.

Nogle hævder, at spørgsmålet om en fridag er for småt til så stort et instrument. Men afstemningen vil kræve en påtrængende samtale om, hvorvidt det gode liv er at arbejde mere eller mindre, og hvad vi vil betale for fritid. Og den vil fungere som kvalificering af flertallets magtudøvelse. Det siges, at vi har indirekte, repræsentativt demokrati, og afvigelse afvises ofte som pøbelvælde.¹ Men det danske folkestyre er ifølge grundloven en blanding af direkte og indirekte demokrati. Og demokrati er en læreproces i kollektiv frihed, hvor der løbende skal eksperimenteres med at udvikle nye forbindelser mellem borgere og magtudøvelse for eksempel gennem borgerforslag, borgerting og afstemninger. Det skaber ikke kun større legitimitet, men også større effektivitet. Så en folkeafstemning om fridage, arbejde og regeringens magtudøvelse: Det er en god idé.

¹ Pøbel er en ældre, nedsættende betegnelse for en laverestående social klasse. Begrebet *pøbelvælde* beskriver en situation, hvor denne klasse har dominerende indflydelse på samfundsdebatten og regeringsmagten.

Signe Bøtzau Paulsen: ”Det kommer sjældent flertalsregering til at betyde for dansk politik”.
TV2.dk. 15.12.2022. Uddrag.

Traditionelt har man fremhævet den ”almindelige” mindretalsregering som en stor styrke for demokratiet. Men nu kommer der andre boller på suppen. For første gang i næsten 30 år har Danmark fået en såkaldt flertalsregering bestående af Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne. Onsdag præsenterede de tre partiers formænd det regeringsgrundlag, de har fundet sammen om. Et 58 sider langt dokument, der varsler store reformer af det danske samfund de kommende år. Men hvad betyder det egentlig, at Danmark har en flertalsregering? Og hvordan kommer det til at påvirke det politiske landskab?

En flertalsregering er en sjældenhed i dansk politik. Sidst landet havde sådan en, var i 1993, hvor Poul Nyrup Rasmussen (S) i en firkløverregering med Socialdemokratiet, Radikale Venstre, Centrum-Demokraterne og Kristeligt Folkeparti akkurat kunne tælle til de nødvendige 90 mandater. Oftest har Danmark haft mindretalsregeringer, hvor regeringspartierne behøver stemmer fra andre partier for at opnå flertal – det såkaldt parlamentariske grundlag. Men hvis regeringspartierne selv har flertallet i Folketinget, er det en flertalsregering. Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne fik ved valget tilsammen 89 mandater, og med støtte fra de nordatlantiske mandater, som traditionelt blander sig uden om dansk indenrigspolitik, har de således flertal.

Det kan få stor betydning for den måde, der laves politik på i landet, fortæller Rune Stubager, professor i statskundskab på Aarhus Universitet. Når en flertalsregering er enig internt, har den i princippet mandater nok til at få stemt sin politik igennem. Derfor flytter de politiske forhandlinger ind i regeringen i stedet for at foregå med de andre partier i Folketinget, siger han: ”Det giver en anden dynamik. Når regeringspartierne er blevet enige, er det helt op til regeringens velvillighed, hvad der kan nås af bredere aftaler. Det er noget andet end den traditionelle mindretalsregering, der kommer til Folketinget med hatten i hånden og skal forhandle ting igennem”.

Selvom den nye flertalsregering i princippet kan vedtage al sin politik helt uden om de andre partier, tror politisk kommentator Hans Engell ikke, at det bliver arbejdsgangen de næste fire år. ”I begyndelsen vil det sikkert blive et koldt og hårdt liv uden venner. Men i dansk politik og på Christiansborg går alle ikke rundt og hader hinanden i fire år. Partierne kommer til at skulle samarbejde med og finde hinanden”, siger han.

Hans Engell peger på, at flertalsregeringen er en fordel, når man vil gennemføre store reformer. Det kan imidlertid blive svært i et nyt politisk landskab, hvor oppositionen er splittet op i to – eller måske flere – oppositioner til højre og venstre for midten, fortæller professor Rune Stubager: ”Deres problem er, at de i udgangspunktet er mere uenige med hinanden, end de er med regeringen. De andre har ikke flertal for at vælte regeringen, men kan heller ikke blive enige om et alternativ. Derfor er de ikke så stor en trussel mod regeringen”.

Flertalsregeringen er da også fordelagtig i lyset af de store reformer, som den nye SVM-regering drømmer om at gennemføre. Man undgår for eksempel partier, der hopper ind og ud af aftaler på grund af utilfredshed med det ene eller det andet, fortæller Hans Engell: ”Du er nødt til at sikre dig et stabilt, solidt flertal, som kan bære de store ting igennem og tage nogle besværlige beslutninger. Og det er dét, der har været både Mette Frederiksens, Lars Løkke Rasmussens og Jakob Ellemann-Jensens overvejelser”.

BILAG B4

Deadline: Interview med udlændinge- og integrationsminister Kaare Dybvad Bek (S) i anledning af 1. maj, arbejdernes internationale kampdag.

DR2. 1.5.2023.

Note 1: Interviewet indledes med en diskussion af ændringer i arveafgiften, som er en afgift, man betaler til staten, når man arver. I 2017 nedsatte VLAK-regeringen og DF arveafgiften til 5 procent. S-regeringen hævede i 2019 afgiften til 15 procent, men i regeringsgrundlaget for SVM-regeringen foreslås det, at afgiften sættes ned til 10 procent for virksomheder.

Note 2: Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH) er en dansk hovedorganisation, der repræsenterer 65 danske fagforbund – fx Dansk Metal, 3F og HK/Danmark – med i alt ca. 1,3 millioner medlemmer.

Delopgave C: Køn og uddannelse

- Undersøg, hvad der af bilag C1 (tabel 1, figur 1, figur 2, tabel 2 og figur 3) kan udledes om mønstre i drenge og pigers trivsel og resultater i uddannelsessystemet. Undersøgelsen skal understøttes af relevante beregninger og et diagram ud fra de beregnede tal. Du skal anvende viden om socialisering og ligestilling mellem kønnene.
- Du er politisk rådgiver for ligestillingsminister Marie Bjerre (V). Skriv et notat, der sætter ministeren i stand til at udforme en strategi for, hvordan drenges resultater i folkeskolen kan forbedres. Notatet skal tage udgangspunkt i bilag C2, og du skal anvende sociologiske begreber og viden om forholdet mellem struktur og aktør.

BILAG C1

Tabel 1. Trivsel hos skoleelever, fordelt på køn og klassetrin. 2022. Procent.

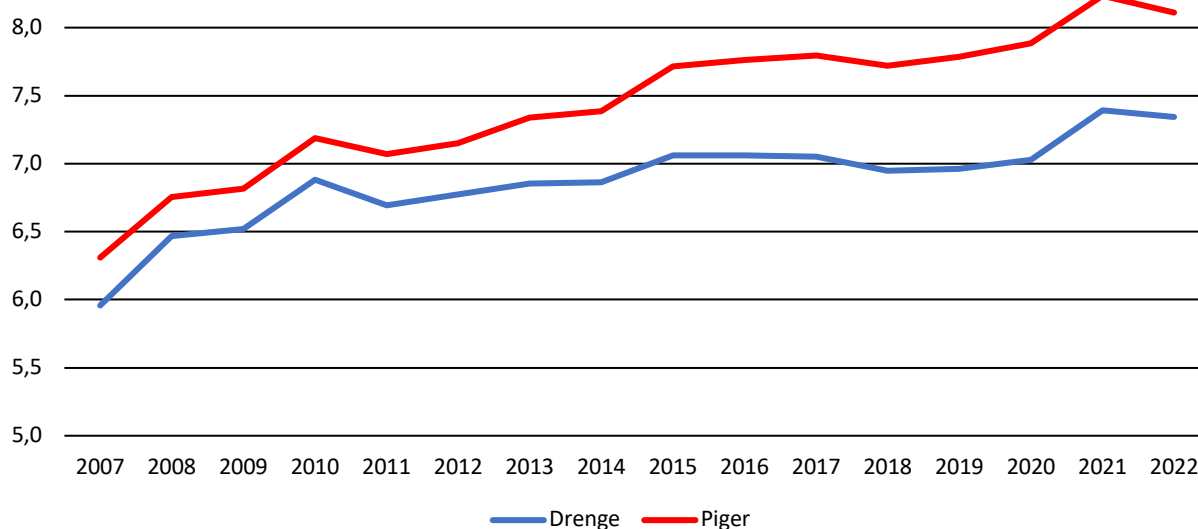
	Piger			Drenge		
	5. klasse	7. klasse	9. klasse	5. klasse	7. klasse	9. klasse
Føler meget eller noget pres af skolearbejdet	25	35	44	23	27	28
Føler sig ked af det hver uge eller hyppigere	46	51	53	21	15	14
Oplever høj støtte fra klassekammerater	75	67	69	80	81	81
Føler generelt lav livstilfredshed	17	21	22	6	9	11
Føler generelt lavt selvværd	35	51	50	14	21	21

Note: 5.823 repræsentativt udvalgte elever fra 5., 7. og 9. årgang har deltaget i undersøgelsen.

Kilde: Skolebørnsundersøgelsen 2022.

BILAG C1 (fortsat)

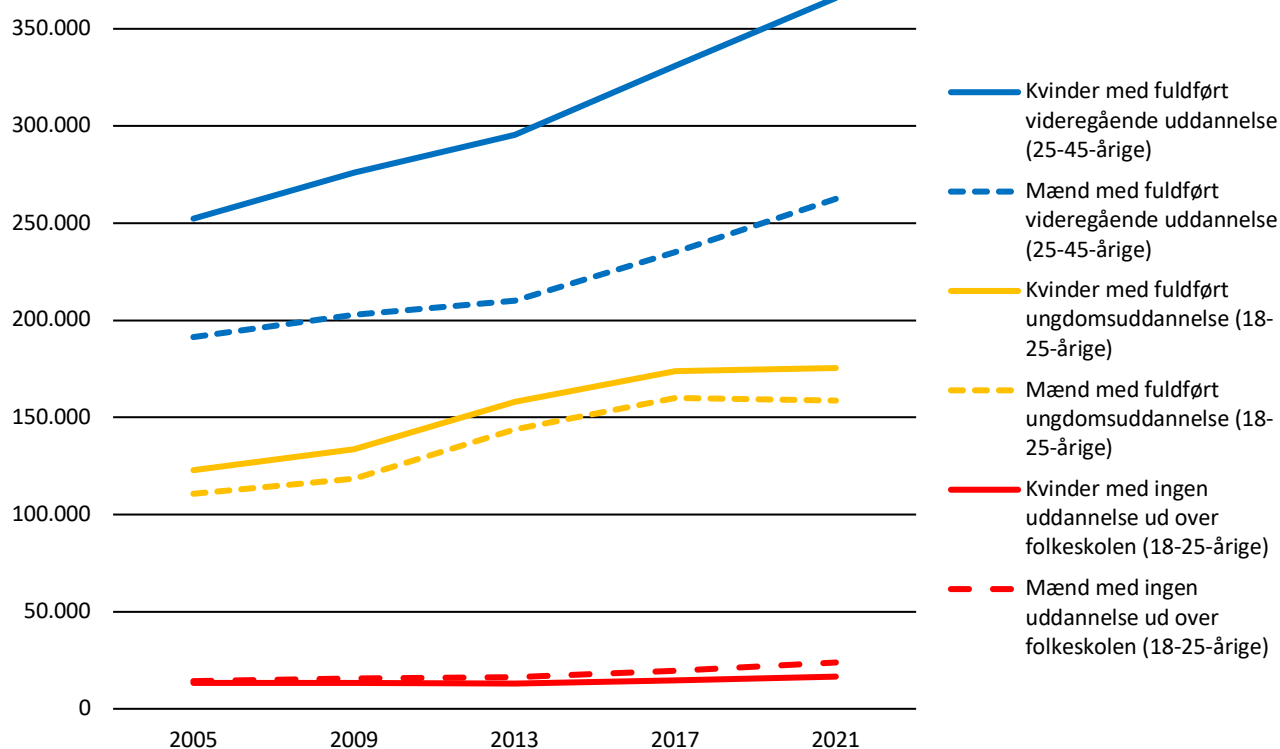
Figur 1. Karaktergennemsnit ved folkeskolens afgangsprøve, fordelt på køn. 2007-2022.

Note: I 2020, 2021 og 2022 gjorde corona-håndteringen på uddannelsesområdet det nødvendigt at ophøje nogle eller alle standpunktskarakterer til eksamenskarakterer.

Kilde: Børne- og undervisningsministeriet. 2023.

Figur 2. Fuldført uddannelse, fordelt på køn og alder. 2005-2021. Antal personer.

Kilde: Danmarks Statistik. 2022.

BILAG C1 (fortsat)

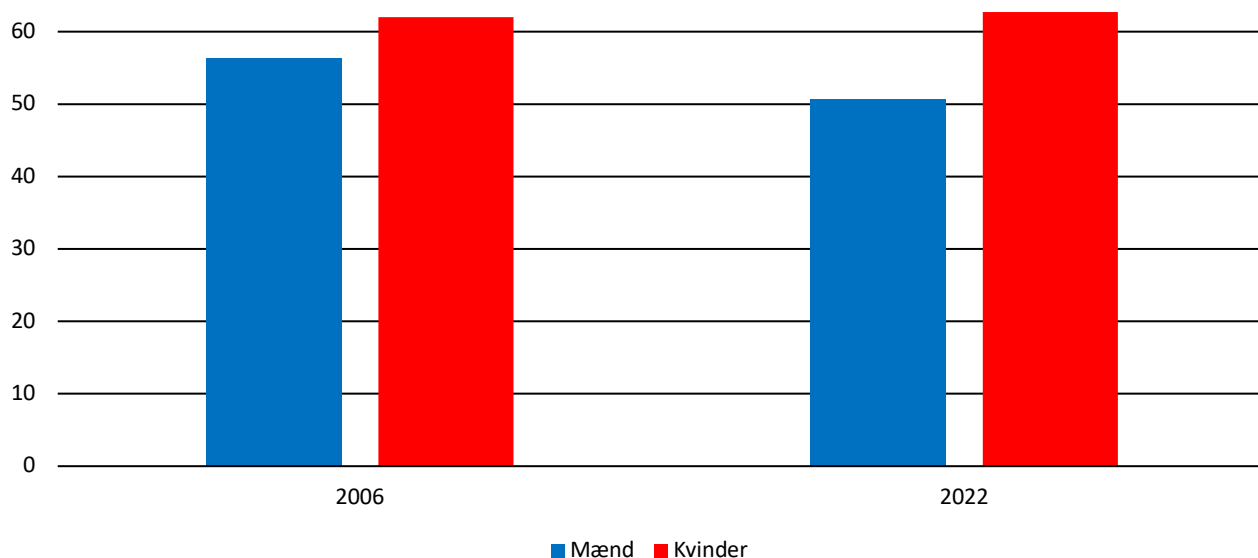
Tabel 2. Adgang til videregående uddannelser, fordelt på køn. 2007-2021. Absolutte tal.

	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2021
Antal uddannelser en gennemsnitlig kvinde har adgang til	604	657	681	689	725	712	706	764
Antal uddannelser en gennemsnitlig mand har adgang til	588	642	660	656	679	655	668	699
Antal udbudte videregående uddannelser	698	752	821	868	903	880	894	905

Note: Adgang til videregående uddannelser er beregnet ud fra karaktergennemsnit og tager ikke højde for studiespecifikke adgangskrav.

Kilde: Dansk Erhverv. 2022.

Figur 3. Mønsterbrydere, fordelt på køn. 2006 og 2022. Procent.

Note: Figuren viser andelen af mønsterbrydere blandt mænd og kvinder. Mønsterbrydere henviser her til børn af ufaglærte forældre, der gennemfører en ungdomsuddannelse.

Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. 2023.

BILAG C2

Andreas Wind: ”Han skal få drengene op på niveau med pigerne: ’Vi har en folkeskole, hvor kønsstereotyperne kan trives’”.

Altinget. 17.8.2023. Uddrag.

Hvis drengenes niveau i uddannelsessystemet skal løftes, skal man ændre de forventninger, de bliver mødt med. Sådan siger Claus Holm, der har stået i spidsen for en ekspertgruppe, der skal formulere anbefalinger til at mindske betydningen af køn i uddannelsessystemet. Til daglig er han leder af Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU), Aarhus Universitet, og lektor i pædagogisk sociologi.

”Vi har en folkeskole, hvor kønsstereotyperne kan trives. Det betyder, at man har bestemte opfattelser af drenge og piger,” siger lektoren. Dén opfattelse kommer til udtryk i den måde, eleven bliver mødt på af læreren eller pædagogen – både i daginstitutionerne og folkeskolen, mener han. Ambitionen om at mindske betydningen af køn kan ifølge Claus Holm sammenlignes med samme ambition om at bryde social arv, som man har haft siden 1970’erne. Her har forskningen vist, at forskellige elever bliver mødt med forskellige forventninger: ”Forestillingen om social arv betød, at man fra læreres og pædagogers side typisk ikke stillede høje nok faglige forventninger til de socioøkonomisk dårligst stillede,” siger han.

Samme misforståelse risikerer at gøre sig gældende, når det kommer til køn: ”Vi har nogle forventninger, der gør, at vi stiller forskellige, nogle gange for høje eller for lave krav, alt efter hvilket køn man har. Dermed skaber vi en slags kønsarv oven i den sociale arv.”

Bilagsoversigt

Fællesdel

- 1a: Tabel 1: Danmarks Statistik. 2022. Epinion for DR. 2023.
- 1b: Tabel 2: Surveybanken. Valgundersøgelsen 2022.

Delopgave A: Vesten og krigen i Ukraine

- A1: **Sergej Gurijev: "Sanktionerne mod Rusland virker, men der skal mere til"**.
Berlingske. 28.8.2023. Uddrag.
- A2: Figur 1: Tradingeconomics.com. 2023.
Figur 2: Ruslands Centralbank. 2023.
Tabel 1: Den Internationale Valutafond (IMF). 2023.
Figur 3: World Bank. 2023.
Tabel 2: Den Internationale Valutafond (IMF).
- A3: **Troels Heeger: "Amerikansk professor: Vesten har opfundet et 'eventyr' for at give Putin skylden for krigen"**.
Berlingske. 25.2.2023. Uddrag.

Delopgave B: Flertalsregering

- B1: **Henrik Jensen: "Det er bydende nødvendigt med nye reformer, der kan rette op på de dårlige"**.
Jyllands-Posten. 7.3.2023. Uddrag.
- B2: **Rune Lykkeberg: "En folkeafstemning er en god idé"**.
Information. 21.1.2023. Uddrag.
- B3: **Signe Bøtzau Paulsen: "Det kommer sjældent flertalsregering til at betyde for dansk politik"**.
TV2.dk. 15.12.2022. Uddrag.
- B4: **Deadline: Interview med udlændinge- og integrationsminister Kaare Dybvad Bek (S) i anledning af 1. maj, arbejdernes internationale kampdag.**
DR2. 1.5.2023.

Delopgave C: Køn og uddannelse

- C1: Tabel 1: Skolebørnsundersøgelsen 2022.
Figur 1: Børne- og undervisningsministeriet. 2023.
Figur 2: Danmarks Statistik. 2022.
Tabel 2: Dansk Erhverv. 2022.
Figur 3: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. 2023.
- C2: **Andreas Wind: "Han skal få drengene op på niveau med pigerne: 'Vi har en folkeskole, hvor kønsstereotyperne kan trives'"**.
Altinget. 17.8.2023. Uddrag.

Dette prøvesæt er omfattet af ophavsretten, jf. ophavsretslovens § 1. Prøvesættet må alene anvendes til den på prøvesættet anførte prøve. Al anden anvendelse af prøvesættet, herunder visning eller deling f.eks. via internettet, sociale medier, portaler og bøger, udgør en krænkelse af Børne- og Undervisningsministeriets og evt. tredjemands ophavsret og er ikke tilladt. Overtrædelse af ophavsretten kan være erstatningspådragende og/eller strafbart.

Prøvesættet kan dog, efter at prøveperioden er afsluttet, anvendes til undervisningsbrug på uddannelser m.v. omfattet af den lovgivning, som Styrelsen for Undervisning og Kvalitet administrerer.